

Asia: VN/26856/2023

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle uudeksi alueidenkäyttölainsiksi

Lausunnonantajan lausunto. Lausuntopalautteen käsittelyn helpottamiseksi ympäristöministeriö pyytää, että lausunto jaotellaan lausuntopyynnössä ilmoitettujen väliotsikoiden mukaisesti.

Kommentit luvusta 1 Yleiset säännökset

-

Kommentit luvusta 2 Viranomaisten tehtävät

-

Kommentit luvusta 3 Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

-

Kommentit luvusta 4 Maakuntakaava

Maakuntakaavan sisältövaatimukset 23 §

Hallituksen esityksen mukaisesti maakuntakaavoja laadittaessa on jatkossa painotettava erityisesti alueidenkäytön kustannustehokkuutta, ekologista kestävyyttä ja toimivaa aluerakennetta. Lisäksi ilmastonmuutoksen hillintä sekä siihen sopeutuminen tulee huomioida. Esityksessä esiin nostetut teemat on perusteltu asianmukaisesti, mutta seuraavia kohtia olisi syytä tarkentaa.

Ekologista kestävyyttä koskevassa osiossa esitetään, että toimintojen sijoittelussa tulee ottaa huomioon ympäristöhaittojen ehkäiseminen, kuormituksen vähentäminen sekä terveellisten ja turvallisten elinympäristöjen turvaaminen. Tältä osin olisi kuitenkin tärkeää selventää, mitä toimintojen sijoittamisella käytännössä tarkoitetaan. Perusteluista olisi hyvä täydentää niin, että ekologiseen kestävyYTEEN ja luonnon monimuotoisuuteen liittyvät velvoitteet koskisivat tilanteita, jotka koskevat maankäytön muutosta. Mikäli alueen käyttötarkoitus ei ole muuttumassa, ei ole perusteita ohjata maankäyttöä erillisellä kaavoituksella.

Korostamme myös, että maakuntakaavan sisältövaatimukset monimuotoisuuden, maiseman ja muiden luontoarvojen vaalimisen osalta täyttyvät jo nykyisen lainsäädännön perusteella alueilla, joihin sovelletaan metsälakia. Mikäli maakuntakaavassa kuitenkin esitetään metsien käytölle uusia rajoituksia, tulee näissä tilanteissa soveltaa lain 101 a § mukaista korvausta metsätalouden harjoittamisen rajoituksesta, jotta maanomistajien oikeudet turvataan asianmukaisesti.

Maakuntakaavamääräykset 26 §

Sahateollisuus ry:n näkemyksen mukaan hallituksen esityksessä ehdotetut kaavojen sisältövaatimukset johtaisivat sellaisenaan merkittäviin metsien käytön rajoituksiin. Erityisen ongelmallisia ovat tilanteet, joissa toimenpiteiden sallittavuus metsäalueilla jää epäselväksi. Lisäksi esitys on näkemyksemme mukaan ristiriidassa Petteri Orpon hallitusohjelman linjausten kanssa, jotka korostavat metsänomistajan päätösvaltaa ja vapaaehtoisuutta metsien suojelussa.

Näin ollen Sahateollisuus ry katsoo, että maakuntakaavassa ei tule esittää suojelumääräyksiä, jotka rajoittavat metsien käyttöä. Metsien suojelu tulee toteuttaa sektorilainsäädännön sekä vapaaehtoisuuteen perustuvien ohjelmien, kuten METSO- ja Helmi-ohjelmien kautta. Tämän myötä maakuntakaavan suojelumääräysten tulisi koskea vain alueita, joiden suojelupäätös on jo tehty luonnonsuojelulain perusteella.

Muiden metsäalueiden osalta suojeluesityksistä tulisi pidättäytyä, jotta kaavoituksella ei ohjata metsien käyttöä ohi sektorilainsäädännön, kuten metsälain, vesilain tai luonnonsuojelulain. Päällekkäinen sääntely aiheuttaa epäselvyyksiä lain soveltamisessa ja voi mm. lisätä harmaata suojelua sekä heikentää eri laeilla toteutettavia korvauskäytäntöjä.

Kommentit luvusta 5 Yleiskaava

Yleiskaavan sisältövaatimukset 34 §

Hallituksen esityksen mukaisesti yleiskaavoituksessa kiinnitettäisiin jatkossa erityistä huomiota olemassa olevan yhdyskuntarakenteen ja infrastruktuurin hyödyntämiseen. Sahateollisuus ry pitää myönteisenä linjausta, joka vähentää uuden rakentamisen sijoittumista metsäalueille. Haluamme kuitenkin korostaa, että yleiskaavalla toteutettava luonnon monimuotoisuuden huomioiminen tulee kohdentaa tilanteisiin, joissa alueen maankäyttöä ollaan muuttamassa.

Korostamme myös, että yleiskaavan sisältövaatimukset monimuotoisuuden, maiseman ja muiden luontoarvojen vaalimisen osalta täyttyvät jo nykyisen lainsäädännön perusteella alueilla, joihin

sovelletaan metsälakia. Mikäli maakuntakaavassa kuitenkin esitetään metsien käytölle uusia rajoituksia, tulee näissä tilanteissa soveltaa lain 101 a § mukaista korvausta metsätalouden harjoittamisen rajoituksesta, jotta maanomistajien oikeudet turvataan asianmukaisesti.

Yleiskaavamääräykset 37 §

Yleiskaavassa ei tule esittää suojelumääräyksiä, jotka rajoittavat metsien käyttöä. Metsien suojelu tulee toteuttaa sektorilainsäädännön sekä vapaaehtoisuuteen perustuvien ohjelmien, kuten METSO- ja Helmi-ohjelmien kautta. Tämän myötä maakuntakaavan suojelumääräysten tulisi koskea vain alueita, joiden suojelupäätös on jo tehty luonnonsuojelulain perusteella.

Muiden metsäalueiden osalta suojeluesityksistä tulisi pidättäytyä, jotta kaavoituksella ei ohjata metsien käyttöä ohi sektorilainsäädännön, kuten metsälain, vesilain tai luonnonsuojelulain. Pällekkäinen sääntely aiheuttaa epäselvyyksiä lain soveltamisessa ja voi mm. lisätä harmaata suojelua sekä heikentää eri laeilla toteutettavia korvauskäytäntöjä.

Pykälän 4 momentin perusteluissa todetaan, että suojelumääräykset voivat olla myös määräaikaaisia. Sahateollisuus ry korostaa, että mikäli kaavassa esitetään metsien käyttöä rajoittavia suojelumääräyksiä, niiden tulee olla lähtökohtaisesti määräaikaaisia. Poikkeuksena ovat tilanteet, joissa rajoituksiin sovelletaan 101 a § mukaista korvausta metsätalouden harjoittamisen rajoituksesta.

Kommentit luvusta 6 Asemakaava

Sahateollisuus ry:n esittämät näkemykset eri kaavatasoista koskevat yhtä lailla myös asemakaavojen sisältö- ja kaavamääräyksiä.

Kommentit luvusta 7 Vähittäiskaupan suuryksiköitä koskevat erityiset säännökset

-

Kommentit luvusta 8 Tuulivoimarakentamista koskevat erityiset säännökset

Sahateollisuus ry katsoo, että hallituksen esityksessä ehdotetut yleiskaavan sisältövaatimukset tuulivoimarakentamisen osalta voivat johtaa metsäkadon lisääntymiseen ja metsien käytön rajoittumiseen. Esitetty vähimmäisetaisyysvaatimus ohjaa tuulivoimahankkeita yhä syvemmälle metsäalueille, mikä lisää metsäkadon riskiä erityisesti huoltoteiden ja sähkönsiirtoverkon rakentamisen vuoksi.

Sahateollisuus ry ei pidä kiinteän vähimmäisetäisyyden asettamista asutuksen ja tuulivoimaloiden välille tarkoituksenmukaisena. Tuulivoimarakentamisen ohjauksen tulisi perustua vaikutusten arviointiin ja osallistavaan suunnitteluun, jotka huomioivat paikalliset olosuhteet ja mahdollistavat metsien kestävästä käytön.

Kommentit luvusta 9 Aurinkovoimarakentamista koskevat erityiset säännökset

Sahateollisuus ry pitää perusteltuna esitystä, jossa aurinkovoimarakentamista ei tule kohdentaa merkittävässä määrin metsämaalle. Lainsäädännön perusteluissa olisi kuitenkin tärkeää täsmentää, mitä "merkittävässä määrin" käytännössä tarkoittaa, jotta ohjaus olisi selkeää ja ennakoitavaa.

Kommentit luvusta 10 Ranta-alueita koskevat erityiset säännökset

-

Kommentit luvusta 11 Kaavoitusmenettely ja vaikutusten selvittäminen kaavaa laadittaessa

Pykälässä 78 käsitellään kaavoituksen vaikutusten arviointia. Sahateollisuus ry katsoo, että pykälän 2 momentin perusteluihin tulisi lisätä maininta metsätalouteen kohdistuvien vaikutusten arvioinnista tilanteissa, joissa kaavoituksella ehdotetaan metsien käytön rajoittamista. Tällainen arviointi olisi tärkeää sekä kaavojen sisältövaatimusten että 101 a §:n mukaisen korvausjärjestelmän toimivuuden näkökulmasta. Arviointi myös tukisi maanomistajien oikeusturvaa ja tarjoaisi heille tietoa mahdollisesta korvausoikeudesta kaavan vaikutusten perusteella.

Sahateollisuus ry kannattaa ehdotusta siitä, että Suomen metsäkeskukselle varataan mahdollisuus osallistua eri kaavatasojen viranomaisneuvotteluihin, kuten luvussa 11 esitetään. Koska valtaosa Suomen pinta-alasta on metsää ja monet kaavat vaikuttavat metsien käyttöön ja metsälain soveltamiseen, on metsäkeskuksen asiantuntemus keskeinen osa kaavaratkaisujen valmistelua.

Kommentit luvusta 12 Asemakaavan ja yleiskaavan laatimisaloite ja asemakaavan ja yleiskaavan laatiminen yhteistyössä

Sahateollisuus ry kannattaa lisäystä asema- ja yleiskaavan laatimisaloitteesta sekä asema- ja yleiskaavan laatimisesta yhteistyössä metsänomistajan kanssa.

Koemmentit luvusta 13 Merialuesuunnittelu

-

Kommentit luvusta 14 Kansallinen kaupunkipuisto

-

Kommentit luvusta 15 Valtion rajat ylittävät ympäristövaikutukset

-

Kommentit luvusta 16 Pakkokeinot ja seuraamukset

-

Kommentit luvusta 17 Kaavan ja muun päätöksen tiedoksianto koskevat säännökset

-

Kommentit luvusta 18 Muutoksenhaku

Sahateollisuus ry kannattaa alueidenkäyttölakiin ehdotettua muutosta, jonka myötä Suomen metsäkeskukselle myönnettäisiin valitusoikeus maakunta- ja yleiskaavapäätöksistä. Koska kaavoitus määrittää olennaisesti alueen maankäytön ja sen, sovelletaanko metsälainsäädäntöä, on tärkeää, että metsäkeskuksella on mahdollisuus puuttua tilanteisiin, joissa kaavan vaikutukset metsätalouteen jäävät huomioimatta tai aiheuttavat tulkintaepäselvyyksiä lainsäädännössä.

Kommentit luvusta 19 Kaavan ja muun päätöksen tiedoksianto ja voimaantuloa koskevat säännökset

-

Kommentit luvusta 20 Erinäiset säännökset

-

Kommentit luvusta 21 Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

-

Kommentit alueidenkäyttölain muuttamisesta (liitelaki, nimike muuttuu laiksi kaavojen toteuttamislaki)

Sahateollisuus ry:n näkökulmasta on välttämätöntä, että alueidenkäyttölain uudistuksen yhteydessä säädetään liitelaki, joka määrittää selkeästi metsien käytön rajoituksista aiheutuvat korvauserusteet. Kyseinen pykälä on olennainen osa lain kokonaisuudistusta, sillä sen avulla turvataan maanomistajien oikeus saada korvausta tilanteissa, joissa kunnan kaavoitustavoitteet rajoittavat metsien käyttöä.

Pykälä ei kuitenkaan vielä sellaisenaan riitä kattamaan metsänomistajan oikeutta omien metsiensä käytön päättämälleen. Liitelaisissa metsänomistajien metsäomaisuutta tulee ensisijaisesti tarkastella

perustuslain omaisuudensuojan kautta. Lisäksi metsien suojelun on perustuttava metsänomistajan vapaaehtoisuuteen.

Perustuslakivaliokunnan lausunto PeVL 16/2025 vp hallituksen esitykseen HE 218/2024 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi käsittelee aihetta Sahateollisuus ry:n näkökulmasta perustellusti. Sahateollisuus ry ehdottaa, että perustuslakivaliokunnan nostot huomioidaan lainvalmistelussa.

Kommentit rakentamislain muuttamisesta

-

Luonnos uudeksi alueidenkäyttöasetukseksi viimeistellään ja siitä pyydetään lausunnot syksyllä 2025. Jos haluatte jo nyt antaa siitä kommentteja niin voitte tehdä sen tässä.

-

Rajajärvi Jimi
Sahateollisuus ry